

ברכות התורה

1. שנת קבע באמצע היום. האם צריך לברך שנה?

רבינו תם – "והיה אומר ר"ת כשאדם עומד ממטתו בלילה (בשחרית) ללמוד שא"צ לברך ברכת התורה מפני שברכת התורה של אתמול שחרית פוטרת עד שחרית אחרת" (אולי הבין שברכות התורה הינן ברכות השבח)

רא"ש – מי שרגיל לישן ביום שינת קבע על מטתו הוי הפסק וצריך לחזור ולברך. (כמו ברכת המצות או הנהנין)

משנה ברורה סימן מז ס"ק כה

וכן נהגו - ובל"ח כתב ולי נראה שהמברך תע"ב וכן נהג מורי מהר"י לברך וכן הסכים הפר"ח וא"ר בשם הרבה ראשונים ואחרונים וכ"כ הגר"א וכן העתיק הח"א להלכה.

שולחן ערוך או"ח סימן מז

סעיף יא: שינת קבע ביום, על מטתו, הוי הפסק. וי"א דלא הוי הפסק, וכן נהגו.

2. היה צר כל הלילה, האם צריך לברך במקרה?

משנה ברורה שם

אם היה נייעור כל הלילה וי"א דא"צ לברך בבוקר וי"א דצריך לברך כי קבעו חכמים ברכה זו בכל יום דומיא דשאר ברכות השחר וספק ברכות להקל. אך אם אפשר לו יראה לשמוע בה"ת מאחר ויאמר לו שיכוין להוציאו בהברכות והוא יכוין לצאת ויענה אמן ויאמר אח"כ איזה פסוקים כדי שיהא נחשב לו במקום לימוד או יכוין לצאת בברכת אהבה רבה וילמוד תיכף מעט אחר שיסיים תפלתו.

שולחן ערוך או"ח סימן מז

סעיף יב: אף אם למד בלילה, הלילה הולך אחר היום שעבר ואינו צריך לחזור ולברך כל זמן שלא ישן.

רבי עקיבא איגר שם

בישן ביום ונייעור כל הלילה שלאחריו בוודאי יש לברך מדין ממנ"פ.

ילקוט יוסף סימן מז

ח. הנייעור כל הלילה, וכמו שנהגו ישראל קדושים בלילי חג השבועות והושענא רבה, וכן בלילי תיקון כרת, וכיוצא בזה, חייב לברך ברכות התורה בזמן עלות השחר, שכן דעת מרן ורוב הפוסקים, וכן הסכים האר"י ז"ל, ונמשכו אחריו כל גדולי המקובלים. וכן פשט המנהג בכל תפוצות ספרד. וידוע שבמקום מנהג אין אומרים "ספק ברכות להקל". ואין צורך "להדר" ולשמוע ברכות התורה מאדם אחר שישן שנת קבע בלילה, ואדרבה מצוה בו יותר מבשלוחו.

3. ייחודיותן של ברכות התורה.

משנה ברורה סימן מז ס"ק ב

(ב) מאד - שלא ללמוד עד שיברך ויברך אותה בשמחה גדולה דמצינו שאחז"ל על מה אבדה הארץ ויאמר ה' על עזבם תורתו ואחז"ל שדבר זה נשאל לנביאים על מה אבדה הארץ שישראל היו עוסקים בתורה ומצינו שכל זמן שהיו עוסקים בתורה ויתר הקדוש ברוך הוא על עונותיהם ולכן לא ידעו על מה אבדה והקב"ה הבוחן לבבות ידע כי אף על פי שהיו עוסקין בתורה לא היו עוסקין לשם לימוד התורה אלא כמו שלומדין שאר חכמות ולכן לא ברכו בה"ת שלא היתה התורה חשובה בעיניהם ולכן לא הגינה. ולכן צריך ליזהר מאד וליתן הודאה על שבחר בנו ונתן לנו כלי חמדתו. גם אחז"ל שאינו זוכה ח"ו להיות לו בן ת"ח עבור זה שאינו צוהר בבה"ת:

שולחן ערוך או"ח סימן מז

סעיף א: ברכת התורה, צריך יזהר בה מאד.
סעיף ד: המהרהר בדברי תורה, אינו צריך לברך.
סעיף יד: נשים מברכות ברכת התורה.

מהר"ל, הקדמה לתפארת ישראל

אמנם, נראה לומר כמו שאמרנו, כי לכך מברכין "לעסוק בדברי תורה", כי ללמוד תורה לא שייך, רק על מי שלמד תורה ומכווין ההלכה לאמיתתה, שבזה שייך לימוד תורה, אבל מי שאינו מכווין ההלכה על אמיתתה אין זה לימוד. לכך מברכין "לעסוק בדברי תורה", בין שהוא מכווין ההלכה או שאינו מכווין ההלכה, רק שיכווין ללמוד האמת אף על גב ששגג. הרי כי לימוד התורה לעצמו נקל מאוד, ואין צריך לחוש לשום דבר.

הרב קוק, עולת ראיה

הצווי האלהי עומד הוא, ביחש לקשורנו עם התורה, למעלה מגדר של למוד והבנה בעלמא, שיש דוגמא להם בכל ידיעה של איזה מין חכמה בעולם. אבל הצווי הזה בא מצד החיים האמתיים, שהם הם הנם עצמותה של תורה, ושבהעסק שאנו מתעסקים בדברי תורה הרי יש לנו קשר עם המקוריות של החיים, שזהו ענין נעלה יותר ויותר מכל ערך של תלמוד, שמשתקף רק ע"פ הקשר של המדע ושל ההבנה, שהם יכולים רק להזריח איזה אור רוחני על הנפש המתעסקת במדע, אבל לא יוכלו להנחיל מדת חיים מקורית, שהיא באה רק עם סגולתה של תורה, תורת ד' תמימה המשיבת נפש, שהיא מאשרת את האדם בתכונה של המגע הרוחני, שיש לנשמה עם שפעת חיי האמת, שמונחת היא בסגולתה של תורה, שמתעטר בה ועל ידה כל מי שיש לו עסק עם התורה. ובשביל כך בא הבטוי של הברכה : לעסוק בדברי תורה.